

Summary. The article defines the meaning of the concept of «government services in electronic form» and «electronic government», their relationship. A number of problems are identified that are so-called barriers that characterize the resistance of the internal and external environment of the formation of the system of electronic public services for enterprises and organizations. The directions of improvement existing in the provision of administrative services are determined. The principles for improving public services were also provided in electronic form.

Key words: state services in electronic form, electronic government, problems of formation, prospects of development of state services in electronic form.

УДК 339.98-339.54.012.435

Панченко В. Г.

*кандидат історичних наук,
директор Агентства розвитку Дніпра*

Резнікова Н. В.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри світового господарства
та міжнародних економічних відносин
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Panchenko V. G.

*PhD,
The Director of Dnipro Development Agency*

Reznikova N. V.

*Doctor of Economics, Associate Professor at the Chair
of World Economy and International Economic Relations
Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

РЕГІОНАЛЬНІ ТОРГОВЕЛЬНІ УГОДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ПАТРІОТИЗМУ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНОГО НЕОПРОТЕКЦІОНІЗМУ

REGIONAL TRADE AGREEMENTS: INSTRUMENTS FOR THE POLICY OF ECONOMIC PATRIOTISM IN THE CONTEXT OF INTEGRATIVE NEO-PROTECTIONISM

Анотація. У статті розглянуто науково-методичні підходи до визначення змістовних та атрибутивних ознак регіональних торговельних угод як інструменту політики економічного патріотизму, суб'єктом реалізації якого, серед іншого, може виступати інтеграційне об'єднання. Стверджується, що регуляція, яка була витіснена ліберальною дерегуляцією, за адаптації політики економічного патріотизму заміщується так званою селективною ререгуляцією. Проведений аналіз змістовного наповнення і функціонування регіональних торговельних угод дає змогу віднести їх до інструментів інтеграційного неопротекціонізму.

Ключові слова: регіональні торговельні угоди, економічний патріотизм, інтеграційний неопротекціонізм, протекціонізм, вільна торгівля.

Постановка проблеми. Економічна агресія та війна як специфічний інструмент політики економічного націоналізму відійшов у минуле, замінившись більш гнучкими інструментами відстоювання своїх торгових та комерційних інтересів на кшталт регіональних торговельних угод (РТУ). РТУ за їхньою правовою природою є винятковими преференційними торговельними угодами між країнами, що їх підписали, а тому стає очевидним прагнення бути першим в укладанні угод на нових ринках, що гарантує дотримання примаду власних інтер-

есів над іншими. Така інтерпретація РТУ дає змогу припустити його виняткову роль у досягненні економічної безпеки країни, а отже, виправдовує його як інструмент політики економічного патріотизму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. М. Шифф наголошує, що сама по собі багатостороння лібералізація торгівлі обов'язково призведе до більш-менш політично інтегрованих РТУ [1]. У своєму теоретичному моделюванні вчений відштовхувався від гіпотези політичного розпаду Алесіні-Споляоре, згідно з якою рівноважна вага

країни в об'єднанні падає, а кількість країн збільшується у міру того, яке поширюється міжнародна економічна інтеграція, і гіпотеза Етіра про те, що багатостороння лібералізація торгівлі призводить до більшої кількості РТУ. М. Шифф тестував свою гіпотезу шляхом присвоєння усім ЗВТ низького рівня політичної інтеграції, тоді як усім митним союзам – високого. Такий підхід пояснювався традиційним підходом до інтерпретації митних союзів як більш глибокої стадії інтеграції. Вимірюючи рівень політичної інтеграції в РТУ, вчений спирався на показник відкритості економіки, втім, ігнорував відмінності в глибині політичної співпраці між різними ЗВТ. Дж. Кроуфорд і Р. Фіорентіно роблять подібне припущення, зазначаючи таке: «Переважає ЗВТ над митними союзами, ймовірно, пов'язано з тим, що їх швидше укладають та вони вимагають більш низького ступеню політичної координації. Гармонізація зовнішньоторговельної політики передбачає великі втрати автономії в комерційній політиці сторін. Тим не менш, багато ЗВТ містять положення, що призводять до втрати політичної автономії в районах за межами тарифної політики. У світі поступового зниження тарифів у результаті послідовних раундів ГАТТ, збільшення переважання ЗВТ, ймовірно, буде пов'язане з тим, що чиста вигода від переходу на погодження тарифів із третьою стороною менша, ніж чиста вигода від співробітництва з нетарифною політикою» [2]. Провокаційне питання про те, чи виступають РТУ інструментом, що використовується великими економіками в перегонах одна проти одної для створення неоколоніалістичних сфер впливу у менш розвинених регіонах та країнах, що розвиваються, виборюючи тим самим економічний та політичний вплив, було поставлено дослідником Р. Бхала [3] вже у XXI ст. Г.В. Пуїг та О. Охючойя зробили спробу неупередженого аналізу інтенцій США та ЄС у використанні механізму РТУ як інструменту укріплення їхньої торговельної влади. Попри те, що, на нашу думку, вченим не вдалося уникнути надто оптимістичного погляду на можливості, що породжує глобалізація для країн, що розвиваються, їхні висновки здаються нам інформативними та такими, що заслуговують на прискіпливу увагу. Так, на переконання Г.В. Пуїга та О. Охючойя, вроджена гнучкість, що закладена в РТУ, дає змогу країнам налаштувати з відносною легкістю та швидкістю кращі торговельні відносини, які вони прагнуть установити у двосторонньому порядку або на регіональному рівні. Порівняно з важкими та повільними процесами багатосторонньої торговельної системи СОТ РТУ відображають привабливе знаряддя для досягнення різноманітних прагнень своїх учасників [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас попри ґрунтовне дослідження сутності і механізмів функціонування РТУ науковцями ігнорується роль регіональних торговельних угод у деформації ідейних засад вільної торгівлі, адже самим фактом свого існування РТУ можуть підвищити попит на протекціонізм як чи не основний інструмент економічного патріотизму всередині країни.

Мета статті полягає у ґрунтовному аналізі регіональних торговельних угод як інструменту політики економічного патріотизму в контексті запропонованої В. Панченком авторської концепції інтеграційного неопротекціонізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес регіональної інтеграції шляхом лібералізації торгівлі на внутрішньому ринку позитивно впливає на деякі індустрії та, безумовно, негативно – на інші, отже, галузі промисловості, які не отримали переваг від вільної торгівлі в регіоні, можуть вдаватися до реалізації інструментів

протекціонізму як компенсації. Як наслідок, незадовільне економічне становище та втрата конкурентоздатності окремих галузей, постраждалих унаслідок реалізації засад регіональної інтеграції, можуть спровокувати більш гнучке реагування торгових відомств на прояви протекціонізму. Фактично в період несприятливих ситуацій та економічної кризи постраждалі галузі промисловості звичайно прагнуть протекціонізму, а в більш загальному сенсі – підтримки уряду більш виражено, ніж в інших випадках [25, с. 440]. Окреслений приклад з адаптацією РТУ візуалізує чи не найвизначнішу відмінність між двома політиками. Якщо за економічного націоналізму суб'єктом його реалізації виступала виключно держава, то вже за економічного патріотизму ним може виступати інтеграційне об'єднання. І, як наслідок, рівень продукування політики може змінюватися від національного до комунітарного (у разі інтеграційного об'єднання). Таке спостереження вкотре наголошує на модифікації приналежності до «національного». Більше того, змінюється й важелі впливу: регуляція, яка була витіснена ліберальною дерегуляцією (водночас за умови збереження цілого каркасу міжнародних інституцій, що, тим не менше, регулювали міжнародні економічні відносини), за адаптації політики економічного патріотизму заміщується так званою селективною ререгуляцією.

Ефект безбілетника постає центральним питанням в аналізі впливу РТУ на характеристики лобіювання. За визначенням чим більше регіональна одиниця, на яку поширюється спільна (централізована) торгова політика, тим більше кількість суб'єктів, що отримують переваги від торгової політики. Водночас чим ширше потенційний розмір зацікавленої групи, тим більше спокуси для кожного члена групи користуватися вигодою, не докладаючи власних зусиль. Таким чином, тим менше вірогідність успіху групи впливу. Така система аргументацій походить від уже згадуваної олсенівської *логіки колективних дій*. Загострюючи увагу на впливі розміру групи на забезпечення суспільними благами з боку приватних груп, теорія М. Олсона припускає, що більший розмір групи передбачає більший рівень ефекту безбілетника і, таким чином, нижчий обсяг надання суспільного блага. Обґрунтування можна підсумувати так: особа робитиме внесок у надання суспільного блага, тільки якщо (передбачувани) переваги будуть перевищувати витрати на такі дії. Відповідно до моделі зацікавленої групи, яка ґрунтується на логіці колективних дій М. Олсона [13], рівень протекціонізму знаходиться в таких кореляційних зв'язках: (1) негативно до кількості компаній в індустрії; (2) позитивно до коефіцієнту промислової концентрації; (3) позитивно до географічної концентрації. У міру зростання обсягу групи вартість колективної дії (у сенсі використання ефективних організаційних схем із доцільними засобами заохочення та механізмами контролю, що забезпечать участь членів групи) збільшується. Водночас відносна цінність внеску кожного члена групи в рамках колективної дії зменшується. Тобто ефект безбілетника зростає з розміром групи, тому що вірогідність добровільного надання суспільного блага менше залежить від індивідуального внеску. У міру збільшення «безбілетників», з одного боку, підвищується ризик того, що суспільне благо взагалі не буде вироблено, з іншого – зростає навантаження на активних членів групи.

Крім того, якщо вигоди від колективної дії розрізняються у різних членів групи, то, за висловом М. Олсона [13], існує систематична тенденція «експлуатації» меншини більшістю. Отже, висока варіативність розподілу інтересів у групі підвищує шанс створення суспільного блага, тому що цілком вірогідна ситуація, коли якнайменш

один член групи матиме інтерес зробити внесок до створення суспільного блага. Така логіка міркувань підтверджується працями Г. Марвела і Р.Е. Еймса [17], які дійшли подібних висновків під час аналізу невеликих груп.

Слід звернути увагу на той факт, що окреслена аргументація вчених, що ґрунтується на варіативності переваг в групі, формально відрізняється від аргументу, що базується на розмірі групи. Проте ці дві концепції пов'язані між собою таким чином, що великі групи не тільки більш схильні до проблеми безбілетника (аргумент розміру), а й вони також більш сприйнятливі до підвищеної різноманітності інтересів членів групи порівняно з невеликими групами (аргумент варіативності). Більше того, на відміну від олсенівської інтерпретації низка досліджень яскраво продемонструвала, що надання суспільного блага може підвищуватися з розміром групи.

Наприклад, Дж. Чемберлін [18] та М. Макгір [19] доводять на прикладі стандартних товарів (суспільні та приватні блага), що неконкурентна природа суспільного блага припускає компенсування зменшення індивідуального внеску до суспільного блага збільшенням розміру групи. Цей ефект зумовлений еластичністю позитивного прибутку суспільних та приватних благ, оскільки надлишок колективних переваг від інших внесків створює позитивний прибуток; додаткові члени групи не скорочують переваги для наявних членів групи, адже у споживанні суспільного блага відсутня конкуренція.

Аналіз, проведений Дж. Айхбергером та Д. Келсі [20], продемонстрував, що РТУ можуть сприяти скороченню ефекту безбілетника серед прихильників протекціонізму, коли лобісти домагаються протекціонізму заради зниження невизначеності навколо регіонального інтеграційного процесу або коли лобістська діяльність демонструє зменшення віддачі від масштабу. В більш широкому сенсі загальноприйняте припущення, що суспільні блага малоймовірно надаватимуться на добровільних засадах через наявність проблеми безбілетника, що особливо актуально для великих груп, піддавалося сумніву багатьма авторами. Зокрема, Е. Брюейкер [21] вважає, що гіпотезу про ефект безбілетника можна послабити навіть для великих груп. Він запропонував слабкий варіант ефекту безбілетника на противагу сильному варіанту, який переважає в традиційній літературі.

Згідно із *сильним варіантом*, суспільне благо надано не буде; *слабкий варіант* стверджує, що проблема безбілетника призведе до недостатнього надання (або парето-оптимального рівня) суспільного блага. Загальний висновок, який виникає із цих різних підходів, полягає у тому, що суспільне благо може бути надане добровільно. Ефект безбілетника може здаватися найбільш вірогідним наслідком створення РТУ, втім, існує багато прикладів, коли проблеми безбілетника легко долаються. Очевидно, що регіональна інтеграція збільшує потенційний розмір груп впливу, внаслідок чого відносна частка кожного окремого члена зацікавленої групи знижується у міру розширення регіону, тому зменшення сили лобювання кожної окремої компанії може зумовити необхідність появи більш формальної організації та розвитку нових структур зацікавлених груп.

Теоретичну підтримку такого аргументу можна знайти у відомій «моделі арифмометра», яку запропонував Р. Кейвс [22] ще у 1976 р. На відміну від олсенівської моделі зацікавлених груп, що припускає здатність до ефективного лобювання лише з боку невеликих територіально сконцентрованих груп, яким під силу стримувати наслідки так званої «проблеми безбілетника», модель арифмометра стверджує, що індустрія, яка складається

з багатьох, територіально розсіяних компаній, може мати перевагу в лобюванні завдяки природному відстоюванню місцевих інтересів. Модель однозначно визначає важливість взаємних політичних послуг або дешо символічно – обмін голосами, ґрунтуючись на припущенні, що мета уряду – максимізувати свої шанси на повторне обрання. Цілком природно, що низку питань неможливо вирішити поодиноці, тому формування коаліційної більшості в результаті взаємних поступок та обоюдної підтримки серед членів коаліції стає основним предметом діяльності законодавчих органів.

Якщо галузь, яка домагається протекції, сконцентрована в одному районі, вона не в змозі зібрати достатню політичну підтримку в інших районах для забезпечення коаліційної більшості для вирішення питань. Уряд, що спрямований на отримання максимальної кількості переваг, не реагуватиме адекватно на локально інспіровані протекціоністські настрої, адже такі кроки загрожуватимуть втраті його популярності та прихильності виборців у більшій кількості районів. Така логіка аргументації нагтовхує на припущення про те, що лише територіально розосереджена індустрія може отримати більше політичної підтримки, адже виборці в більшій кількості районів будуть зацікавлені в захисті цієї індустрії. Модель арифмометра припускає, що вірогідним впливом РТУ буде збільшення потреби в протекціонізмі на регіональному рівні за умови, якщо індустрія не зосереджена тільки в одній країні, а розсіяна в усьому регіоні. Крім того, слабка індустрія, яка не в змозі отримати політичну підтримку в кожній країні-учасниці, може скоординувати зусилля на регіональному рівні для тиску на централізований орган влади.

Альтернативний варіант демонструє припущення, згідно з яким індустрія може бути добре організована та впливова в одній країні й не впливати на ситуацію в інших. У такому разі регіональна інтеграція може забезпечити імпульс для розвитку організованого лобі в інтересах цієї індустрії в рамках різних країн-учасниць. Цей феномен можна назвати «поширенням преференцій», або ефектом демонстрації, який суперечить раніше розглянутому ефекту «послаблення преференцій». Такий феномен пояснюється різними факторами. На регіональному рівні успішні ланки індустрії можуть отримати переваги від лобістської діяльності завдяки досвіду, структурі та вмінню знаходити вихід зі складного становища. Такі успішні ланки національної індустрії можуть діяти як лідери групи тиску на регіональному рівні, намагаючись привернути увагу до можливостей лобювання та залучення до цього процесу менш політично активних представників індустрії. Хоча деякі з указаних елементів не виступають надто чутливими до існування регіональної інтеграції, потреба в кооперації національних зацікавлених груп у торговельному блоці однозначно стимулює процес, коли преференції рівномірно розповсюджуються в рамках регіону.

Ефект демонстрації значно підсилюється ефектом масштабу [23, с. 197], наочним та реальним прикладом високого потенціалу якого в інтерпретації Р. Фіндлера є саме вплив установи, що визначає політичний курс, у країнах, що розвиваються. Попри те, що обмежений обсяг окремого внутрішнього ринку стримує вплив національного промислового лобі, перспективи розвитку регіонального ринку можуть забезпечити підтримку на вищому рівні. Звісно, ефект масштабу в лобюванні приймає багато форм. Серед іншого, авторський колектив учених у складі К. Мерфі, А. Шлейфер та Р. Вішні [24] приходить до висновку, що економічна діяльність,

пов'язана з рентоутворюючими факторами виробництва, часто показує зростаючу прибутковість. Серед причин цього феномену – сама по собі технологія виробництва та взаємодія любования та виробничої діяльності.

Висновки. Самим фактом свого існування РТУ можуть підвищити попит на протекціонізм усередині країни. Процес регіональної інтеграції шляхом лібералізації торгівлі на внутрішньому ринку позитивно впливає на деякі індустрії та безумовно негативно – на інші, отже, галузі промисловості, які не отримали переваг від вільної торгівлі в регіоні, можуть удаватися до реалізації інструментів протекціонізму як компенсації. Як наслідок, незадовільне економічне становище та втрата конкурентоздатності окремих галузей, постраждалих унаслідок реалізації засад регіональної інтеграції, можуть спровокувати більш гнучке реагування торгових відомств на прояви протекціонізму. Фактично в період несприятливих ситуацій та економічної кризи постраждали галузі промисловості зазвичай прагнуть протекціонізму, а в більш загальному сенсі – підтримки уряду – більш виражено, ніж в інших випадках.

Проведений аналіз змістовного наповнення і функціонування регіональних торговельних угод дає змогу відне-

сти їх до інструментів так званого інтеграційного неопротекціонізму, під яким нами пропонується розуміти таку форму реалізації економічних, політичних, безпекових інтересів країн, що передбачає використання потенціалу інтеграційних об'єднань шляхом координації міжнародної економічної політики. Нова координація передбачає значні зміни внутрішньої політики з урахуванням міжнародної взаємозалежності для максимізації як «спільного добробуту», так і пошуку шляхів підвищення національного добробуту країн-учасниць. Інтеграційний неопротекціонізм може стосуватися узгодження економічних і політичних заходів різних держав включно з можливою передачею окремих повноважень наднаціональним органам. У цьому контексті укладання *регіональних торговельних угод* є фактично результатом компромісу протекціоністських та антипротекціоністських сил. Підтримка вільної торгівлі виходить від споживачів, галузей, що залежать від імпорту продукції та від експортних галузей економіки. Водночас підприємства, що конкурують на внутрішньому ринку, зазвичай активно підтримують обмежувальні міри. Без сумнівів, такі антагоністичні інтереси впливають на процес регіональної інтеграції та зовнішню торговельну політику.

Список використаних джерел:

1. Schiff M. Multilateral Trade Liberalization, Political Disintegration, and the Choice of Free Trade Agreements versus Customs Unions / M. Schiff // World Bank Policy Research Working Paper. – 2000. – WPS2350 [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2000/07/19/000094946_00063005311738/Rendered/PDF/multi_page.pdf
2. Crawford J-A. The Changing Landscape of Regional Trade Agreements / J-A. Crawford, R.V. Fiorentino [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/discussion_papers8_e.pdf
3. Bhala R. International trade law: Interdisciplinary theory and practice / R. Bhala. – [3rd ed]. – New York: Lexis Nexis, 2008. – 1685 p.
4. Puig G.V. Regional Trade Agreements and the Neo-Colonialism of the United States of America and the European Union: A Review of the Principle of Competitive Imperialism / G.V. Puig, O. Ohiocheoya // Liverpool Law Rev. – 2011. – Vol. 32. – P. 225-235.
5. Aaken V. Prudence or discrimination? Emergency measures, the global financial crisis and international economic law / V. Aaken, J. Kurtz // Journal of International Economic Law. – 2009. – Vol. 12(4). – P. 859-894.
6. Bauer P.T. Equality, the third World and economic delusion / P.T. Bauer. – Cambridge: Harvard University Press, 1981. – 304 p.
7. Limaˆo, N. Preferential versus multilateral trade liberalization: Evidence and open questions / N. Limaˆo // World Trade Review. – 2006. – Vol. 5(2). – P. 155-176.
8. Bhagwati J. The Theory of Preferential Trade Agreements: Historical Evolution and Current Trends / J. Bhagwati, A. Panagariya // American Economic Review. – 1996. – Vol. 86(2). – P. 82-87.
9. Bilal S. Why Regionalism May Increase the Demand for Trade Protection / S. Bilal // Journal of Economic Integration. 1998. – Vol. 13(1). – P. 30-61.
10. Rodrik D. The New Regionalism: A Country Perspective / D. Rodrik, J. Melo, A. Panagariya // New Dimensions in Regional Integration / J. Melo, A. Panagariya (eds.). – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – Ch.6. – P.159-193.
11. Magee S.P. Black Hole Tariffs and Endogenous Policy Theory: Political Economy in General Equilibrium / S.P. Magee, W.A. Brock, L. Young. – Cambridge: Cambridge University Press, 1989. – 460 p.
12. Panagariya A. A Political – Economy Analysis of Free Trade Areas and Customs Unions / A. Panagariya, R. Findlay [Electronic resource]. – Mode of access: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/1994/03/01/000009265_3961006015730/Rendered/PDF/multi0page.pdf
13. Olson M. The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups / M. Olson. – Cambridge: Harvard University Press, 1965. – 176 p.
14. Sinclair P. Do Fewer, Larger Trade Blocs Imply Greater Protection? The Good News and the Bad News About Regional Trading Blocs / P. Sinclair, D. Vines // Regional Trading Blocs in the World Economic System // J.A. Frankel, E. Stein, S.-J. Wei [Electronic resource]. – Mode of access: <http://bookstore.piie.com/book-store/72.html>
15. Lavergne P. The Political Economy of U.S. Tariffs: An Empirical Analysis / P. Lavergne. – Toronto: Academic Press Canada, 1983. – 210 p.
16. Krueger A.O. Free Trade Agreements Versus Customs Unions / A.O. Krueger // Journal of Development Economics. – 1997. – Vol. 54. – № 1. – P. 169-187.
17. Marwell G. Experiments on the Provision of Public Goods. I. Resources, Interest, Group Size, and the Free-Rider Problem? / G. Marwell, R.E. Ames // American Journal of Sociology. – 1979. – Vol. 84(6). – P. 1335-1360.
18. Chamberlin J. Provision of Collective Goods as a Function of Group Size / J. Chamberlin // American Political Science Review. – 1974. – Vol. 68. – P. 707-716.
19. McGuire M. Group Size, Group Homogeneity, and the Aggregate Provision of a Pure Public Good Under Cournot Behavior / M. McGuire // Public Choice. – 1974. – Vol. 18. – P. 107-126.
20. Eichenberg J. Free Riders Do Not Like Uncertainty / J. Eichenberg, D. Kelsey [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ideas.repec.org/p/bir/birmec/96-14.html>.

21. Brubaker E.R. Free Ride, Free Revelation, or Golden Rule? / E.R. Brubaker // Journal of Law and Economics. – 1975. – Vol. 18. – P. 147-161.
22. Caves R.E. Economic Models of Political Choice: Canada's Tariff Structure / R.E. Caves // Canadian Journal of Economics. – 1976. – Vol. 9(2). – P. 278-300.
23. Fin Findlay R. Discussion / R. Findlay // New Dimensions in Regional Integration / J. Melo, A. Panagariya (eds.). – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – Ch.6. – P. 193-199.
24. Murphy K.M. Why Is Rent-Seeking So Costly to Growth? / K.M. Murphy, A. Shleifer, R.W. Vishny // American Economic Review. – 1993. – Vol. 83(2). – P. 409-414.
25. Резнікова Н.В. Глобальна економічна взаємозалежність: сучасна парадигма та детермінанти модифікації: [монографія] / Н.В. Резнікова. – К.: ВІСТКА, 2013. – 456 с.

Аннотация. В статье рассмотрены научно-методические подходы к определению содержательных и атрибутивных признаков региональных торговых соглашений как инструмента политики экономического патриотизма, субъектом реализации которого, среди прочего, может выступать интеграционное объединение. Утверждается, что регуляция, которая была вытеснена либеральной дерегуляцией, при адаптации политики экономического патриотизма замещается так называемой селективной ререгуляцией. Проведенный анализ содержательного наполнения и функционирования региональных торговых соглашений позволяет отнести их к инструментам интеграционного неопротекционизма.

Ключевые слова: региональные торговые соглашения, экономический патриотизм, интеграционный неопротекционизм, протекционизм, свободная торговля.

Summary. The article is devoted to theoretical and methodological approaches to defining substantive and attributable characteristics of trade agreements as an instrument for the policy of economic patriotism. Because a potential entity implementing the policy of economic patriotism is an integrative association, the level of policy setting changes from national to communitarian. The levers of influence are also subject to change: when the policy of economic patriotism is adopted, regulation that was displaced by liberal deregulation tends to be replaced by the so called selective re-regulation. The substance and operation of regional trade agreements (RTAs) is analyzed, with classifying them as the instruments of the so called integrative neo-protectionism, interpreted by the author as a form for implementation of economic, political and security interests of countries using the potentials of integrative associations by coordination of international economic policy.

Key words: regional trade agreements, economic patriotism, integration neoprotectionism, protectionism, free trade.

УДК 339.926

Пашаев Т. Г.

*аспирант кафедры международных финансов
Киевского национального университета
имени Тараса Шевченко*

Pashaev T. G.

*Postgraduate Student,
Chair of International Finance
Kyiv National Taras Shevchenko University*

СТРУКТУРНЫЕ ФОНДЫ ЕС В СИСТЕМЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

EU STRUCTURAL FUNDS IN THE SYSTEM OF FINANCING THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS

Аннотация. В статье рассмотрены роль и место Структурных фондов ЕС в финансировании реализации общей политики регионального развития. Основное внимание уделяется теоретическому обоснованию взаимосвязи качественных изменений процесса европейской экономической интеграции с основными задачами создания и функционирования Структурных фондов.

Ключевые слова: Европейский Союз, регионы ЕС, региональная политика ЕС, Структурные фонды, финансирование регионального развития.

Постановка проблемы. Регионы, географически и экономически относящиеся к Европейскому Союзу, характеризуются различным уровнем развития и струк-

турой хозяйственного комплекса, преобладанием или отсутствием агломерации, степенью развития транспортных коммуникаций, социально-экономическими пробле-